

Gail Anderson-Dargatz

Meisje, moeder

Uit het Engels vertaald door
Hanneke Nutbey

DE GEUS

Deze uitgave is tot stand gekomen met een bijdrage van
The Canada Council (Ottawa)

Canada Council
for the Arts

Oorspronkelijke titel *Turtle Valley*, verschenen bij Alfred A. Knopf
Canada

Oorspronkelijke tekst © Gail Anderson-Dargatz 2007

Published by Alfred A. Knopf Canada

By arrangement with Westwood Creative Artists Ltd

Nederlandse vertaling © Hanneke Nutbey en De Geus BV, Breda 2011

Omslagontwerp Berry van Gerwen

Omslagillustratie © Cultura/Corbis

ISBN 978 90 445 1208 3

NUR 302

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke
wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van
De Geus BV, Postbus 1878, 4801 BW Breda, Nederland.
Telefoon: 076 522 8151. Internet: www.degeus.nl.

I

Het vuur op de heuvel gloeide op in de nacht als een bed do-
vende kooltjes in een open haard. Mooi om te zien. Helemaal
niet angstaanjagend. De geur van rokend hout in de lucht riep
herinneringen op aan kampvuren van vroeger. Weense worstjes
en zwartgeblakerde marshmallows. Waterige chocolademelk.
Maar het vuur kroop over de top van onze berg en begon nu de
helling af te dalen, een bedreiging voor de boerderijen en de ak-
kers van dit dal. Enorme rookzuilen doemden op boven de Ptar-
miganheuvels en kleurden de sterren zwart.

Aan de overzijde van het veld bracht Jude in het licht van de
buitenlamp een doos van de pottenbakkersschuur naar zijn To-
yota-bestelwagen. Als ik hém kon zien, dan kon hij mij hier in
mijn moeders keuken zien staan in het T-shirt en slipje waarin
ik geslapen had. Ik stak mijn hand uit naar de schakelaar om het
licht uit te doen zodat hij niet zag dat ik naar hem stond te kij-
ken, maar ik veranderde van gedachte en drukte mijn handpalm
tegen het vensterglas. Zijn geur van komijn in mijn neusgaten
als we dansten in de Schildpadvallei, zo veel jaren geleden. De
hitte van zijn hand om mijn middel. Zijn dij tegen de mijne.

Een vogel vloog tegen het raam, en geschrokken deinsde ik
achteruit. Het was een *junco*, waarschijnlijk uit angst voor het
vuur de berg ontvlucht. Terwijl het beestje wegvloog zag ik de
reflectie van een gestalte in het raam, van een oude vrouw die
bij de deur van mijn ouders' slaapkamer stond, achter me. Met
een ruk draaide ik me naar haar om, maar ik was alleen in de

keuken. Toen ik weer naar het raam keek, zag ik alleen mijn eigen gezicht, maar ik had de oude vrouw gezien, er was iemand bij me in de kamer geweest, dat wist ik zeker.

Ik griste mijn vaders ochtendjas van de haak in de badkamer, schoot hem aan en begon het huis te doorzoeken naar de vrouw. Eerst keek ik in de oude kamer van Val, mijn zusje, waar mijn zoon Jeremy in een van de twee eenpersoonsbedden lag te slapen, met rode wangen en klamme haren van de hitte. Toen opende ik de deur van mijn ouders' kamer, voorzichtig, om de brandblusser die naast de deur hing niet te raken, want die had de neiging uit zijn houder te vallen als iemand er te dicht langs liep. Mijn moeder lag ineengerold aan haar kant van het bed, ze tuimelde er bijna uit; haar ogen bewogen onder hun leden in een droom. Mijn vader had zich om haar heen geplooid; zijn armen en benen tekenden zich af tegen de dekens. Vervolgens liep ik naar mijn eigen oude kamer, waar mijn man Ezra lag te snurken in het tweepersoonsbed, met één arm buitenboord. Ik deed de deur van de zitkamer open, die mijn moeder nu alleen nog maar als opslagruimte gebruikte. De piano was bedolven onder de dozen en zakken. Maar er was niemand anders in huis.

Voor de zekerheid ging ik nog een keer bij Jeremy kijken; ik boog me over hem heen, streek hem over zijn bezwete voorhoofd en liep toen terug naar de keuken. Om mezelf tot rust te brengen stak ik een gaspit aan en zette een pannetje melk op het fornuis. De *Vancouver Sun*, die ik die middag bij een pompstation in Golden had gekocht, lag op tafel; de voorpagina kopte over deze brand: WAT NEEMT U MEE ALS U TIEN MINUTEN HEBT OM EEN BOSBRAND TE ONTVLUCHTEN? De hele Schildpadvallei was zojuist in staat van paraatheid gebracht en als het vuur zich verspreidde over de helling in de richting van de vallei, zouden we slechts tien minuten van tevoren een ontruimingsbevel krijgen. Veel te kort om alle dierbare bezittingen van mijn ouders in veiligheid te brengen, dus zochten we die vast bij elkaar om ze op te slaan in het huis van Val in Canoe, even buiten Salmon Arm, tot de evacuatiedreiging voorbij was.

De stapels kartonnen dozen en vuilniszakken om me heen reikten tot aan mijn middel. Maar ook vóór deze brand was het huis al tot aan de nok toe volgepropt met van alles en nog wat, alle kamers puilden uit van de tweedehands spullen die mijn moeder bij elkaar gesprokkeld had, zoals rieten manden, bordes, zakken garen en stapels boeken, en bovendien nog alles wat ze gewonnen had. Mijn moeder deed aan allerlei wedstrijden mee en haar brievenbus stond dan ook bol van de reclamefolders. En zo af en toe won ze weleens wat. Zo had ze een geisha van keramiek gewonnen met een wedstrijd die uitgeschreven stond op een kist mandarijnen; een barbecue van een plaatselijke kruidenier; een hometrainer van een sportzaak. Allemaal dingen die ongebruikt in huis stof en kattenharen stonden te verzamelen maar die ze nooit weggaf, tot grote spijt van Val en mij.

Ezra, Jeremy en ik waren eerder die avond in de Schildpadvallei gearriveerd, na een volle dag rijden van onze boerderij buiten Cochrane in Alberta, om mijn ouders te helpen met het inladen van hun spullen en een oplossing te zoeken voor hun dieren. Toen we door Salmon Arm reden zagen we een menigte toeristen op de pier staan kijken hoe een Martin Mars blusvliegtuig water uit het Shuswapmeer putte om over het vuur te gooien. Bij Tim Hortons, waar we pauzeerden om ons op te frissen en een donut te eten, zaten zeker twintig brandweermannen in vol ornaat bij elkaar, groezelig van het roet. Toen de bestrating ophield en we hobbelend over de rode kiezels van de Bloedweg door de Schildpadvallei reden, zagen we buren op tuinstoelen met een glas bier in de hand zitten kijken naar het vuur, dat boven over de heuvels voortkroop. De zon, die zwak door de rookpluimen scheen, wierp een waterig geel licht over de bomen tegen de hellingen, over de bergweiden en de boerderijen onder in de smalle vallei. Op een gazon sprongen kinderen trampoline, te midden van de neerdwarrelende as.

Ik draaide het gas uit, schonk de melk in een beker en liep ermee naar het raam en sloeg Jude gade, die met de zoveelste doos naar zijn auto liep. Net als wij was hij bezig zijn bezittin-

gen in te laden om ze ergens heen te brengen waar het vuur niet kon komen. Ik had hem al bijna zes jaar niet gesproken. Vroeger kwam hij altijd onmiddellijk op de koffie als hij onze auto zag staan. Maar de laatste keer dat hij langs was gekomen, was kort na Ezra's beroerte geweest; Ezra was toen nog heel vaak in de war en gooid er alles uit wat in zijn hoofd opkwam. Toen het gesprek even stilviel had hij aan Jude gevraagd: 'Jij komt hier om naar Kat te blikken, hè?'

Judes wangen werden rood. 'Jazeker, ik ben hier om Kat te zien. En jou, en Gus en Beth.'

Ik legde mijn handen op die van Ezra. 'Hij komt vaak bij pa en ma op bezoek. Hij komt hier niet alleen voor mij.'

'Je wilt haar nog steeds, hè?'

Jude schoof zijn stoel naar achteren. 'Ik moest maar eens opstappen.'

'Toe nou, Jude', zei ik. 'Hij weet niet wat hij zegt. Het is zijn beroerte die spreekt.'

'Ik moet echt gaan. Ik heb Lillian beloofd dat ik thuis zou komen lunchen. Leuk je weer eens gezien te hebben, Kat.' En met een knikje: 'Ezra.' Ik keek hem na terwijl hij terugliep naar huis over het pad langs de oude put. Sinds die tijd wuifde ik naar Jude als ik hem in het stadje tegenkwam, of als ik voorbij zijn huis reed op weg naar de boerderij van mijn ouders, maar hij kwam niet meer op de koffie als ik er was, en ik bracht het domweg niet op om zelf bij hem en Lillian langs te gaan om ze te begroeten.

Het brandblusapparaat gleed uit de houder aan de muur en viel met een klap in de open doos op de grond. Geschrokken keerde ik me om in de verwachting mijn moeder te zien, want het gebeurde regelmatig dat zij dat ding van de muur stootte als ze haar kamer uit kwam. Maar er was niemand. Ik luisterde even of Jeremy wakker geworden was van het lawaai, maar het bleef stil in huis.

Toen ik de brandblusser opraapte om hem terug te hangen zag ik in de doos het hoekje van mijn grootmoeders valies onder

een stapel schriften van mijn moeder uitsteken. Dat was het valies dat mijn grootmoeder in haar hand had op die laatste foto van haar, genomen door een straatfotograaf die de kost verdiende met het maken van kiekjes van voorbijgangers op het trottoir van Kamloops. Ze was er niet op voorbereid gefotografeerd te worden – ze had een diepe frons in haar voorhoofd en haar gezicht stond strak, want haar heupen en knieën waren zo versleten dat elke stap die ze zette haar pijn deed, zoals ik later van mijn moeder hoorde. Net als alle oude dames in die tijd droeg ze degelijke zwarte schoenen en een jas met grote ronde knopen; haar valies bungelde aan een gekromde arm. Die tas had ze zelf genaaid van gebloemde bekleedingsstof; ze had er gebogen houten handvaten aangezet die afgelakt waren met toffeekleurige vernis. Het was wel niet precies hetzelfde valies als dat van Mary Poppins, maar als kind had ik mijn moeder eindeloos aan haar hoofd gezeurd of ik ermee mocht spelen. Ze zei altijd nee. ‘Mijn moeder was erg gesteld op haar privacy’, vertelde ze me later, toen ik al in de twintig was. ‘Niemand mocht in haar handtas snuffelen, zelfs mijn vader niet.’

‘Ze had het vast niet erg gevonden dat we aan haar spullen zaten toen zij er niet meer was’, zei ik.

‘Maar ik wel.’ En ze had de tas voor me verstopt op haar kamer.

Toen ik de tas uit de doos trok viel mijn grootmoeders portemonnee eruit, gevolgd door een regen van dode lieveheersbeestjes. Die insecten overwinterden dikwijls hier in huis, ze kwamen in de herfst door de vele kieren in de deur en de raamkozijnen naar binnen en kropen in kluitjes bij elkaar in ongebruikte ladekasten, net zoals ze dat buiten deden onder hopen bladeren en andere troep. Maar zo veel had ik er nog nooit bij elkaar gezien.

Ik raapte mijn grootmoeders portefeuille op. Hij stond bol van de papiertjes: boodschappenlijstjes en ontvangstbewijzen, in memoriams van vriendinnen, een paar berichtjes die mijn moeder had geschreven voor de krant van Promise. Een piepklein

versleten fotootje – nauwelijks groter dan een flinke postzegel – was in een zorgvuldig opgevouwen krantenknipsel gestoken. Er stond een slanke man op met scherpe gelaatstrekken, gekleed in een wit overhemd met bretels en mouwophouders, leunend op een schep. Op de achterkant was geschreven, in mijn grootmoeders handschrift: *Valentijn in zijn tuin, juni 1945*. Valentijn Svensson, een oom van mijn vader. Ik vouwde het krantenartikel open. Mijn grootmoeder had de datum erop geschreven: *1 april 1965*.

DE LAATSTE NIEUWSFLITSEN
MAN UIT SCHILDPADVALLEI VERMIST

Een besloten zoektocht in de Ptarmiganheuveld leverde geen spoor op van de in de Schildpadvallei woonachtige John Weeks. Valentijn Svensson, die alom bekendstaat als een kenner van het gebied, ging vannacht samen met zijn neef Gustave Svensson te paard naar hem op zoek. Ze deden dat op verzoek van de vrouw van mijnheer Weeks, omdat haar man niet was teruggekeerd van een avondwandeling door de heuvels. Mijnheer Svensson zegt dat hij de zoektocht vandaag en zo nodig de komende nacht zal voortzetten. De afgelopen nacht en vanochtend vroeg, zo meldt hij, werden zijn pogingen bemoeilijkt door de zware regenval.

Dit artikel ging over mijn familie. John Weeks was mijn grootvader en zijn vrouw was Maud Weeks, de grootmoeder aan wie het valies had toebehoord; hun dochter Beth was mijn moeder. Gustave Svensson – Gus – was mijn vader. Ik keek uit het raam naar de Ptarmiganheuveld, waar mijn vader en mijn oudoom naar mijn grootvader hadden gezocht. Tegen de nachtelijke hemel was het vuur op de heuvelrug als de krans van de zon bij een zonsverduistering; vlammen als zonnestralen likten omhoog het zwart in. Waarom hadden mijn ouders me nooit iets verteld over

de verdwijning van mijn grootvader? Het waren allebei geweldige verhalenvertellers: ik kon me niet voorstellen dat ze vergeten waren me dit verhaal te vertellen.

Ik doorzocht de rest van de inhoud van de tas in de hoop knipsels te vinden waarin stond wanneer mijn grootvader gevonden was, maar die waren er niet. Wel vond ik tot mijn verbazing een klein potje zoet geparfumeerde rouge; ik had nooit gedacht dat mijn grootmoeder zoiets zou bezitten. Het rood was nog steeds vlammend, de geur kruidig, uitbundig, geen woorden die mijn moeder ooit gebruikt had om mijn grootmoeder te beschrijven. Ik had haar niet gekend; ik was pas een paar maanden oud toen ze stierf aan een hartaanval in de kas bij het huis.

Ik deed alles weer terug in de tas en liep met mijn beker warme melk naar het raam. Hier, door dit raam, had mijn grootmoeder staan kijken hoe Valentijn op zijn erf in de weer was, net zoals ik nu keek hoe Jude een doos in zijn bestelwagen laadde. Toen Valentijn stierf, hadden mijn ouders dat stuk land van hem geërfd en zelfs nu, ruim twintig jaar nadat ze het verkocht hadden aan Jude Garibaldi, lieten ze hun schamele kudde vee er nog grazen, net als toen ze samen met Valentijn het land hadden bewerkt. Ik kon de dakranden onderscheiden van de vervallen blokhut die eens aan Valentijn had toebehoord, plus nog een boerderij van twee verdiepingen hoog, onafgebouwd en nooit bewoond. Die boerderij was al een bouwval toen ik erin speelde als mijn ouders koffie zaten te drinken met mijn oudoom. Er lagen veel losse vloerplanken in, die ik met een hamer omhoogwrikte in de hoop eronder een schat aan te treffen. Het enige wat ik er ooit gevonden heb was een oud MacDonald's-tabaksblik van mijn oom, maar dat zat helemaal dichtgeroest en omdat ik op zoek was naar munten en knikkers, liet ik het liggen waar het lag en vergat dat het bestond.

Mijn blik werd gevangen door een beweging in mijn grootmoeders oude kas; een schaduw danste tegen de vuile glazen wanden. De oude vrouw? Haastig rommelde ik in de keukenla tot ik een zaklamp vond, schoot mijn gympen aan en liep het

trapje van de veranda af. In de sering naast me hing, net als altijd, een snoer met heldere kerstkaarsjes; ik stak de stekker in het buitenstopcontact en de struik lichtte op en wierp een kring van licht om me heen. Jude liep met de zoveelste doos over het erf naar zijn auto. Toen hij de kaarsjes aan zag flitsen, bleef hij staan en zette de doos op zijn heup om te zwaaien. Ik zwaaide terug. Hij bleef even mijn kant op kijken en liep toen door naar de auto.

Het schuurtje was de ingang naar de kas. Ik baande me een weg door de spinnenwebben en scheen met de lantaarn in alle hoeken. ‘Hallo?’ riep ik. De planken met potten, het geknars van droge aarde en potscherven onder mijn voeten, de geur van stof en rook. Een spin rende over de rug van mijn hand; voordat ik hem van me afschudde gunde ik mezelf even de tijd om te genieten van de paniek en het gekriebel. Toen stapte ik over de drempel de kas binnen. Maar daar was niemand. Sinds mijn grootmoeders dood had mijn moeder de kas niet meer gebruikt; het was de plek waar Maud haar hartaanval had gehad en mijn vader had haar lichaam daar gevonden, op de lemen vloer.

Ik hoorde sleutels rammelen in een zak en voetstappen knarsen op het grindpad, en ik stapte naar buiten. ‘Jude, ben jij het?’ De voetstappen verstomden. Ik zocht de donkere oprit af – de rooknevel in de straal van de lantaarn – maar zag niemand. Toch hoorde ik voetstappen op me af komen rennen. Ik vloog de veranda op en de keuken in en deed de deur achter me op slot; hijgend luisterde ik of ik voetstappen hoorde op de veranda. Toen ik me ten slotte omdraaide om de keuken in te lopen, stond mijn grootmoeders schommelstoel uit eigen beweging te schommelen; alle pitten van het gasfornuis vlamden rood op.